

FISICA (2n BATX.)

ESQUEMA de FÓRMULES & CONCEPTES.

7.1 FOTONS:

- partícules associades a la llum, caracteritzades per la seva freqüència f (UNITAT S.I.: Hz).
- no tenen massa, $m_\gamma = 0$, i sempre van a velocitat $v = c$.
 $(c = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s})$

$E_\gamma = hf$ (1)

ENERGIA d'un FOTÓ

$h = 6,626 \cdot 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}$
 "constant de Planck"

7.2 LONGITUD d'ONA de DE BROGLIE:

- Quànticament, una partícula de $m \neq 0$ en moviment té associada una ona

amb longitud d'ona λ_{DB} (S.I.: m).

(2) $\lambda_{DB} = \frac{h}{mv} = \frac{h}{p}$

$p = mv$
 "quantitat de moviment"

7.3 ENERGIA en RELATIVITAT:

(vàlid per a partícules amb $m \neq 0$; per a fotons: [1])

- En Relativitat normalment no treballarem amb energies potencials, però necessitem incloure una contribució "màssica", $E_m = mc^2$, anomenada "energia en repòs":

(3) $E = E_c + E_m$ ENERGIA TOTAL RELATIVISTA d'una partícula: cinètica + màssica.

- MÈTODE de Càlcul: cal introduir un nou concepte:

(4) $m_R = \frac{m}{\sqrt{1 - (\frac{v}{c})^2}}$ $\Rightarrow$ si $v = 0$, $m_R = m$ "massa en repòs": la de tota la vida.
 si $v \uparrow \Rightarrow m_R \uparrow$

"MASSA RELATIVISTA" de la partícula (depèn de la velocitat).

... amb això, tenim dos casos:

"BAIXES VELOCITATS": $v < \frac{c}{10} \Rightarrow E \approx \frac{1}{2}mv^2 + mc^2$ (5)

és una aproximació. Es diu que "podem negligir l'augment relativista de la massa".

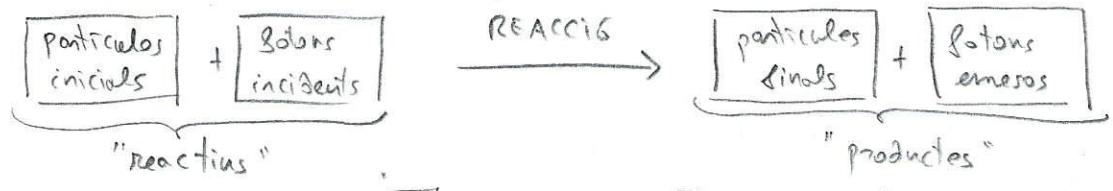
"ALTES VELOCITATS": $v \geq \frac{c}{10} \Rightarrow E = m_R c^2$ (6)

NOTA: la [6] és la fórmula general, vàlida també per a v baixes, i calculem tot d'una E_m i E_c .

▶ EN LA PRÀCTICA, però, quasi mai usem la fórmula [4]: si estem en règim d'ALTES VELOCITATS ens diuen quant ha augmentat la massa; p. exemple: $m_R = 10m \Rightarrow E = 10mc^2$ (amb [6]).

- Comentaris:
- i) com que $E_m = \text{constant}$, $\Delta E = \Delta E_c = \Delta m_R \cdot c^2$; en l'exemple (si es partia del repòs): $\Delta m_R = 9m$.
  - ii) la fórmula general de E_c seria: $E_c = E - E_m = (m_R - m)c^2$, però no s'utilitza mai (en altes v usem [6] directament).

7.4 BALANÇOS ENERGÈTICS per a reaccions de partícules:

$$E_{TOT} = E_{\gamma}^{TOT} + E_m^{TOT} + E_c^{TOT} \quad (7)$$

← energia total inicial →

$$E'_{TOT} = E_{\gamma}^{TOT'} + E_m^{TOT'} + E_c^{TOT'} \quad (8)$$

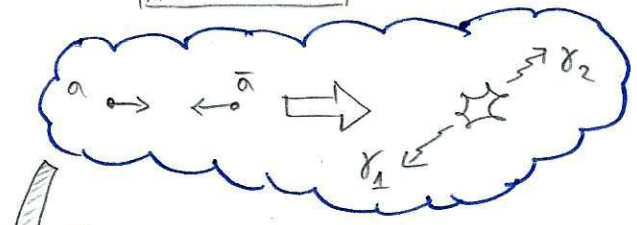
← energia total final →

sumem totes les energies fotòniques, massiques i cinètiques.

El balanç energètic general es fa exigint que es compleixi la CONSERVACIÓ DE L'ENERGIA (TOTAL): $E_{TOT} = E'_{TOT} \quad (9)$

▶ CREACIÓ & ANIHILACIÓ de PARELLS: per a tota partícula a existeix la seva antipartícula $\bar{a}$, de manera que $m_a = m_{\bar{a}}$ i $q_a = -q_{\bar{a}}$. (p. ex: el positró e^+ és l'antipartícula de l'electró e^-).

• ANIHILACIÓ:

CASOS PARTICULARS:

1- sovint, $f_1 = f_2 = f \Rightarrow f = \frac{m_a c^2 + E_c^{TOT}/2}{h} \quad (12)$

2- també de vegades ens diuen que $E_c^{TOT} = 0$ (a i $\bar{a}$ en repòs):

(13) $f = \frac{m_a c^2}{h}$ freqüència dels fotons emesos.

equació: $a + \bar{a} \rightarrow \gamma_1 + \gamma_2 \quad (10)$

balanç: $2m_a c^2 + E_c^{TOT} = hf_1 + hf_2 \quad (11)$

• CREACIÓ:

CASOS PARTICULARS:

1- sovint ens demanen f_{min} : val dir repòs final, $E_c^{TOT} = 0 \Rightarrow$

$f_{min} = 2 \frac{m_a c^2}{h} \quad (16)$

equació: $\gamma \rightarrow a + \bar{a} \quad (14)$
 balanç: $hf = 2m_a c^2 + E_c^{TOT} \quad (15)$

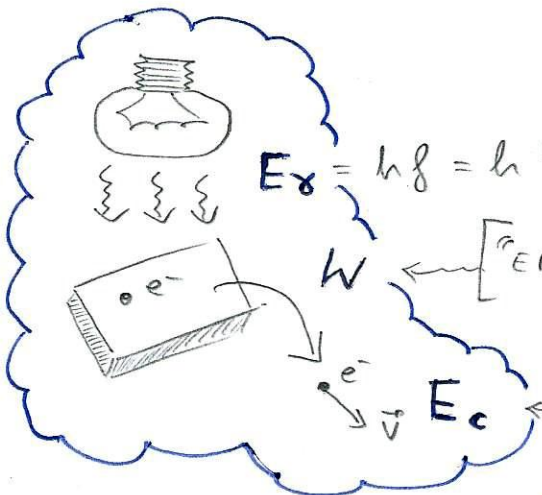
FISICA (2n BATX.)

ESQUEMA de FÓRMULES & CONCEPTES

7.5 EFECTE FOTOELÈCTRIC: fenomen consistent en arrancar electrons d'una placa metàl·lica (la "cèl·lula fotoelèctrica") il·luminant-la amb fotons:

$E_\gamma = hf = h \frac{c}{\lambda}$ ← [ENERGIA dels FOTONS INCIDENTS].

W ← [“ENERGIA d'ENLLAÇ” de l'electró a la placa (també: “treball d'extracció”, o “funció treball”)]

E_c ← [ENERGIA de l'ELECTRÓ LLIBRE (també: “energia cinètica màxima”).]

▶ REGLES QUÀNTIQUES de l'EFECTE FOTO.:

- 1. e^- només pot absorbir energia foto a foto.
- 2. la mínima energia que e^- pot absorbir és W .

▶ BALANÇ ENERGÈTIC:

$E_\gamma = W + E_c$ (17) ← (és la conserv. de l'energia)

... sovint reescrivim (17) així:

$hf = W + \frac{1}{2} m_e v^2$, o també: $hf = h_0 f + E_c$.

▶ FREQUÈNCIA LLINDAR:

f_0 mínima que pot tenir un foto per a provocar efecte foto. (arrancar un e^-): quan $E_\gamma = W$ i per tant e^- queda quiet:

(18) $f_0 = \frac{W}{h}$ « f llindar»

(19) $\lambda_0 = \frac{hc}{W}$ « λ llindar»

- CASOS:
- $f < f_0$ (ó: $\lambda > \lambda_0$) → no hi ha efecte foto.
  - $f = f_0$ (ó: $\lambda = \lambda_0$) → hi ha ef. f., però $v = 0$.
  - $f > f_0$ (ó: $\lambda < \lambda_0$) → hi ha ef. f., $v \neq 0$.

▶ POTÈNCIA EMESA & n° de FOTONS:

(21) $P = i \cdot E_\gamma$

$\left(\frac{\text{energia emesa}}{s} \right) = \left(\frac{\text{n° de fotons emesos}}{s} \right) \cdot \left(\frac{\text{energia de cada foto}}{1} \right)$
 POTÈNCIA (W = J/s)   INTENSITAT (fotons/s)   ENERGIA (J)

Aquesta equació relaciona els fotons per segon que emet la font amb la seva potència. COMENTARI: la producció (o no) d'efecte foto. no depèn de la P de la font, sinó de la f de la llum que emet.

▶ POTENCIAL de FREMADA: si $V_g > 0$ és la dif. de pot mínima per a frenar els fotoelectrons, i $q_e > 0$ és la càrrega de l'electró en valor absolut ($q_e = 1.6 \cdot 10^{-19}$ C):

(23) $E_c = \frac{1}{2} m v^2 = q_e V_g \Rightarrow$ REESCRIVIM (17) així: $E_\gamma = W + q_e V_g$ (24)

com a conseqüència de les dues regles quàntiques.